

מדת בנתן

שינון הדף היומי בדרך קצרו

לע"צ מרן רבי אהרן בן רבי
שניאור זלמן קוטלר זצוק"ל
הערות והנצחות טל' 0548449853 או מייל
MABADAF12@GMAIL.COM

גליון 385 פרשת ויצא תש"פ

נדה מד נ

ר' ינאי שנחלקו בערב ראש השנה שלר"מ מונים עד יום אחרון של שנה שלישית ולחכמים מהיום הראשו של השנה הרביעית, ור' יוחנן אמר שנחלקו שלר"מ ל' יום בשנה הוא כמו שנה ומספיק בת ב' שנים ול' יום ולחכמים מונים ג' שנים שלימות, ויש להוכיח ממה ששינו שלר"מ בת ג' שנים ואפילו בת שתי שנים ויום אחד היא מתקדשת בביאה ולחכמים רק מבת ג' שנים ויום אחד, דף מה וזה מובן לר' יוחנן שהוא אמר שלר"מ ל' יום נחשב שנה והתנא של הברייתא סובר שאפילו יום אחד נחשב שנה, אך לר' ינאי קשה מהברייתא הזו לדבריו שצריך ג' שנים שלמות.

הסתפקו בבאו עליה תוך ג' האם הבתולים חוזרים או שהם עדיין לא נוצרו עד ג' שנים, ונ"מ באופן שבעל תוך ג' ומצא דם ואח"כ בעל אחר ג' ולא מצא דם אם נאמר שהם חוזרים לאחר ג' א"כ אין ודאות שהיא זינתה שניתן לומר שעדיין לא נוצרו הבתולים מחמת שבעל אותה תדיר, אך אם נאמר שהם לא נוצרים עד לאחר ג' א"כ יוצא שאחר בא עליה, ורב חייא בר רב איקא מקשה מנין שהמכה של תוך ג' לא מתרפאת מיד וא"כ נאמר שאחר בא עליה, אלא הספק הוא באופן שהוא בעל תוך ג' ומצא דם ואח"כ בעל לאחר ג' ומצא דם אם נאמר שדם בתולים לא נוצר עד ג' א"כ עכשיו זה דם בתולים אך נאמר שלא נוצר דם עד לאחר ג' א"כ עכשיו זה דם נדה, ורב חסדא הוכיח מדברי המשנה שפחות מכאן כנותן אצבע בעין ולא כתוב שפחות מכאן אינו כלום אלא משמע שבא ללמד שכמו שעין היא מדמעת וחוזרת ומדמעת שוב כך הבתולים הולכים ובאים.

שנו בברייתא שיוסטני בתו של אסורוס בן אנטונינוס אמרה לרבי ממתי אשה יכולה להנשא אמר לה בת ג' שנים ויום אחד, והיא שאלה ממתי ניתן להתעבר אמר לה מבת י"ב שנה ויום אחד אמרה לו אני נשאתי בשש וילדתי בשבע אוי לשלש שנים שאבדתי בבית אבא, אך קשה איך יתכן שהיא התעברה הרי רב ביבי שנה לפני ר"ג שלר"מ ג' נשים משמשות במוך קטנה מעוברת ומניקה, קטנה שמא תתעבר ותמות מעוברת שמא תתעבר שוב ויעשה עוברת כסנדל מניקה שמא היא תגמול את בנה מלהניק והוא ימות ברעב, וקטנה היא מבת י"א ויום אחד עד י"ב ויום אחד פחות מ"א ויותר מ"ב היא משמשת כדרכה, וחכמים סוברים שכולם משמשות כדרכם ומהשמים ירחמו שכתוב שומר פתאים ה', ויש לומר שנאמר על הנכרים שבשר חמורים בשרם עוד יש לומר אשר פיהם דיבר שוא וימינם ימין שקר.

שנו בברייתא שאשה אחת אמרה לר"ע שהיא נבעלה תוך ג' שנים האם היא מותרת לכהונה אמר לה מותרת את אמרה לו שזה משל לתינוק שטמנו לו אצבע בדבש פעם ראשונה ושניה הוא דוחה אותה ובפעם השלישית הוא מוצץ אותה אמר לה א"כ פסולה את, וראה שתלמידי מסתכלים זה בזה אמר להם מדוע זה לא מובן בעיניכם שכמו שכל התורה זה הלכה למשה מסיני כך ההלכה היא שביאה בפחותה מבת ג' אינה ביאה, ור"ע לא אמרה אלא לחדד את תלמידי.

משנה בן ט' שנים ויום אחד שבא על יבמתו קנאה אך אינו נותן לה גט עד שיגדל, ובביאתו על נדה הוא נטמא לטמא משכבו התחתון כעליון ואם הוא פסול הוא פוסל כהנת בביאתו, ואם הוא כהן הוא לא מאכיל בתרומה וביאתו על בהמה פוסלת אותה מהקרבה למזבח והיא נסקלת על ידו ואם הוא בא על אחת מכל העריות בתורה הן מומתות על ידו והוא פטור. **גמרא** יש להקשות על מה שכתוב שבן ט' שבא על יבמה ימתין עד שיגדל ויתן גט ומשמע שמספיק גט והרי שינונו בימות שביאת בן ט' היא כמאמר בגדול שהיא צריכה גט למאמרו וחליצה לזיקתו, ורב מבאר **עמוד ב** שכוונת המשנה שכשיגדל ויבעל מספיק לה גט.

משנה בת י"א שנה ויום אחד נדרה נבדקים ובת י"ב שנה ויום אחד נדרה קיימים וכל שנת י"ב בודקים אותה, בן י"ב שנה ויום אחד נדריו נבדקים בן י"ג שנה ויום אחד נדריו קיימים וכל שנת הי"ג בודקים אותו, וקודם ל"א בבת וי"ב בכך גם אם אמר יודע אני לשם מי נדרתי ולשם מי הקדשתי נדרם אינו נדר והקדשם אינו הקדש ולאחר י"ב בנקבה וי"ג בזכר אפילו יאמרו אין אנו יודעים למי נדרנו ולמי הקדשנו נדרם נדר והקדשם הקדש. **גמרא** יש

דף מד תינוק בין יומו נוחל ומנחיל וההורגו חייב והוא כחתן שלם לאביו ואמו ושאר קרוביו. **גמרא** שנו בברייתא שנאמר בנדה אשה ומנין לרבות בת יום אחד לטומאת נדה שכתוב ואשה.

שנו בברייתא לענין זיבה כתוב אשה ומנין שבת עשרה ימים טמאה זיבה שכתוב ואשה.

שנו בברייתא שלר' יהודה לומדים מהפסוק איש איש לרבות בן יום אחד שמטמא בזיבה ור' ישמעאל בן ר' יוחנן בן ברוקה לומד מהפסוק והזב את זובו וזכר ולנקבה לזכר כל שהוא זכר בין קטן בין גדול, לנקבה כל שהיא בין קטנה בין גדולה, ולא לומדים מאיש איש שהתורה דברה כלשון בני אדם.

בן יום אחד מטמא בנגעים שכתוב אדם כי יהיה בעור בשרו אדם כל שהוא.

בן יום אחד מטמא במת שכתוב ועל כל הנפשות אשר היו שם נפש כל שהוא.

בן יום אחד זוקק ליבום שכתוב כי ישבו אחים יחדיו אחים שיש להם ישיבה אחת בעולם.

בן יום אחד מאכיל בתרומה שכתוב ויליד ביתו הם יאכלו בלחמו' ויש לקרוא יאכילו בלחמו.

בן יום אחד פוסל את אמו בת כהן שחוזרת לבית אביה מאכילת תרומה שכתוב וזרע אין לה והרי יש לה, ולכאורה קשה שגם עובר פוסל שכתוב כנעוריה למעט מעוברת, ויש לומר שאם היינו לומדים רק מזרע אין לה היינו אומרים שרק בגלל שקודם היא היתה גוף אחד ועכשיו שני גופים היא לא אוכלת אך מעוברת היא גוף אחד וא"כ היא תאכל לכן כתוב כנעוריה, ואם היינו ממעטים מעוברת היינו אומרים שרק בגלל שקודם היא היתה גוף ריק ועכשיו גוף מלא אך אם ילדה כבר שהיא כנעוריה בגוף ריק א"כ היא תוכל לאכול, קמ"ל וזרע אין לה שהיא לא תאכל, ואמנם ביארנו את הפסוקים אך קשה בדברי המשנה מדוע כתוב בן יום אחד פוסל הרי גם עובר פוסל, ומבאר רב ששת שמדובר בכהן שיש לו שתי נשים אחת גרושה ואחת לא ויש לו בנים משאינה גרושה ועוד בן בן יומו מהגרושה שהוא פוסל את עבדי אביו מלאכול בתרומה ולא כדעת ר' יוסי שגם עובר פוסל קמ"ל שרק הנוול פוסל את העבדים ולא עובר.

מה שכתוב במשנה נוחל ומנחיל אין לפרש שהוא נוחל מאביו להנחיל לאחיו מאביו שהרי הם יורשים את אביהם או אותו ומה הנ"מ, ורב ששת מבאר שהוא נוחל בנכסי האם להנחיל לאחיו מהאב ודוקא בן יום אחד אך עובר אינו יורש כיון שהוא מת קודם והבן לא יורש את אמו בקבר **עמוד ב** להנחיל לאחיו מהאב, אך קשה שהיה מקרה שהעובר פרס אחר מות אמו ג' פרוסים א"כ הוא מת אחריה, ומר בר רב אשי מבאר שהוא כבר מת אך הוא פרס כזנב הלטאה שמפרס גם אחר שחתכוהו מהלטאה, מר בר רב יוסף מבאר שנוחל ומנחיל מלמד שהוא ממעט בחלק בכורה, והוא אמר בשם רבא שאם נולד הבן אחר מות האב הוא לא ממעט את חלק הבכור שכתוב וילדו לו בפועל, ובסורא למדו כנ"ל אך בפומבדיתא שנו שהוא אמר בשם רבא שבכור שנולד אחר מיתת אביו הוא לא נוטל פי שנים שכתוב יכיר, ולהלכה פוסקים כמו כל הלשונות שמר בר יוסף אמר בשם רבא.

ההורג בן יומו חייב מיתתו שכתוב ואיש כי יכה כל נפש אדם מכל מקום.

רב פפא מבאר שהוא כחתן שלם למשפחתו לענין אבלות ולא כרשב"ג שאמר שרק מי ששהה ל' יום באדם יצא מכלל נפל ואם לא שהה הוא ספק בן קיימא אך יש לומר שהמשנה היא גם לרשב"ג ובאופן שיודעים שכלו חדשיו.

משנה תינוקת בת ג' שנים ויום אחד מתקדשת בביאה ויבם שהא עליה קנאה וחייבים עליה משום אשת איש והיא מטמאה את הבעולה בנדה לטמא משכבו התחתון כעליון ואם היא נשאה לכהן היא אוכלת בתרומה, אם בא עליה אחד מהפסולים פסלה בביאתו מהכהונה, ואם בא עליה אחד מכל העריות הוא מומת על ידה והיא פטורה, והבא על תינוקת פחות מבת ג' זה רק כנותן אצבע בעין. **גמרא** שנו בברייתא שלר"מ תינוקת בת ג' שנים מתקדשת בביאה ולחכמים רק מבת ג' שנים ויום אחד, ואמרו אצל

להקשות שאם שנת י"א נדרה נדר מדוע צריך לכתוב שמבת י"ב נדרה קיימים ויש לומר שהיינו אומרים שנדרה נבדקים לעולם קמ"ל שרק עד י"ב, אך קשה שאם נאמר שמבת י"ב נדרה קיימים מדוע המשנה מוסיפה שבשנת י"ב בודקים, ויש לומר שכיון שלמדנו של' יום בשנה נחשבים שנה א"כ אם בודקנו בחודש שאחר י"א והיא לא ידעה א"כ גם אח"כ היא לא יודעת ולא יבדקו, קמ"ל שתמיד יבדקו שמא עכשיו היא יודעת לשם מי נדרה, אך קשה שאחרי ששינוי שכל י"ב נדרה נבדקים א"כ מדוע כתוב שמבת י"א נדרה נבדקים, ויש לומר שלא נאמר שבסתמא כל י"ב יש לבדוק וקודם י"א כשרואים שהיא חריפה נבדוק אותה קמ"ל שבשנת י"א לא בודקים כלל, אך קשה מה המשנה מחדשת שקודם הזמן לא חוששים גם אם הם אומרים שהם יודעים, ואחר הזמן הנדר קיים גם כשאינם יודעים, ויש לומר שהיינו אומרים שרק בסתם לא חוששים אך אם הם אומרים שהם יודעים נחשוש להם, קמ"ל שלא.

שנו בברייתא שהמשנה שאומרת שיש חילוק בין תנוק לתינוקת זה לדעת רבי אך לר"ש בן אלעזר מה שנאמר בתנוקת אותו דין גם בתינוק ומה שנאמר בתינוק נאמר גם בתנוקת, ורב חסדא מבאר שרבי למד מהפסוק ויבן את הצלע שלאשה יש בינה יתירה מהאיש ור"ש בן אלעזר למד את הפסוק כדברי ר"ל שאמר בשם ר"ש בן מנסיא שהקב"ה קלע שערה של חוה והביאה לאדם ובכרכי הים קרעו לקליעת שערות בנייתא, ורב שמואל בר רב יצחק מבאר שטעמו של ר"ש בן אלעזר שמתוך שהתינוק לומד בבית רבו נכנסת בו ערמומית תחלה.

הסתפקו אם תוך הזמן דינו כקודם הזמנאו כלאחר הזמן ואין נ"מ לגבי נדרים שהרי זה לא כלפני ולא כלאחר הזמן אלא הספק הוא לענין עונשין, ורב ור' חנינא אמרו שתוך זמן כלפני הזמן ור' יוחנן ורביב"ל אומרים שתוך הזמן כלפני הזמן ור"נ בר יצחק אומר שהסימן לכך הוא וזאת לפנים בישראל שר' חנינא ששמו לשון נקבה אמר לפני, ורב המנונא מקשה ממה ששינוי שאחר הזמן אף כשאמרו אין אנו יודעים לשם מי נדרנו או הקדשנו נדרם נדר והקדשם הקדש משמע שתוך זמן הוא כלפני זמן, ורבא אמר שיש לדייק מהרישא שכתוב קודם הזמן או אף שאמרו יודעים אנו לשם מי נדרנו ולשם מי הקדשנו אין נדרם נדר והקדשם הקדש משמע שתוך זמן הוא כלאחר זמן, אך רבא טעה שהוא חשב שרב המנונא דייק מלשון מיותרת במשנה אך רב המנונא דייק מגוף דין המשנה, שכתוב שלאחר הזמן הם גדולים לכאורה אם מדובר שהם כבר הביאו שני שערות הוא קטן אלא שהביא שתי שערות,

דף מו ודוקא לאחר זמן שנגמרה גדלותו אך תוך זמן הוא כלפני זמן, ורב זירא הביא רביה ממה שלמדו מהפסוק איש כי יפליא לנדור נדר, מאיש למדו לרבות בן י"ג שנה שלמרות שאינו יודע להפלות נדריו קיימים ולכאורה אם לא הביא שתי שערות ודאי הוא קטן אלא שהביא שתי שערות ורק כשהוא בן י"ג הוא איש ופחות מכך הוא כקטן שתוך הזמן כלפני זמן, א"כ קשה על ר' יוחנן ורביב"ל, ור"נ אומר שנחלקו בזה תנאים ששינוי שבן ט' שהביא ב' שערות הם שומא מבן ט' ועד בן י"ב ויום אחד זה שומא, ור' יוסי בן ר' יהודה אומר שזה סימן ואם הוא בן י"ג שנה לכו"ע זה סימן, ולכאורה יש לדייק שכתוב שמבן ט' עד י"ב זה שומא א"כ תוך י"ג זה סימן, ואח"כ כתוב שהן י"ג שנה זה סימן ומשמע שבן י"ב שנה זה שומא, וזה מחלוקת תנאים האם תוך זמן כלפני זמן או כלאחר זמן, ויש לדחות שלכו"ע תוך זמן כלפני זמן ומדובר בתנוקת והרישא כרבי שגדלותה מבת י"ג והסיפא כר"ש בן אלעזר שמבת י"ב היא גדולה ועוד י"ל שמדובר בתנוק והרישא כר"ש בן אלעזר והסיפא כרבי, ועוד י"ל שהברייתא כר"ש בן אלעזר וברישא מדובר בתנוק שרק מבן י"ג הוא גדול ובסיפא מדובר בתנוקת שהיא גדולה מבת י"ב.

ר' יוסי בן ר' יהודה אומר ששערות הן סימן מבן ט' ואמר ר' כרוספדי בשם ר' שבתאי שמדובר בעודן בו וכן שינוי שבן ט' שנים ויום אחד שהביא שתי שערות שומא, מבן ט' עד י"ב ויום אחד ועודן בו זה שומא ולר' יוסי בן ר' יהודה זה סימן, ורבא אמר שלהלכה תוך זמן כלפני זמן, ורב שמואל בר זוטרא שנה שרבא דיבר על קטנה שכל י"ב היא ממאנת ואח"כ היא לא ממאנת ולא חולצת, ולכאורה קשה מניה וביה שאמרנו שהיא לא ממאנת א"כ היא גדולה וא"כ מדוע היא לא חולצת ואין לומר שלרבא יש ספק בכל שהרי רבא אמר שקטנה שהגיעה לכלל שנותיה היא לא צריכה בדיקה שחזקה שהיא הביאה סימנים, ויש לומר שבסתמא שלא בדקו היא הביאה סימנים אך אם בדקו ולא מצאו היא קטנה, אך

לפ"ז קשה שהיא יכולה למאן ויש לומר שחששו שהיו שערות ונשרו וזה מובן למ"ד שחוששים שנשרו הסימנים אך למ"ד שלא חוששים שנשרו א"כ היא יכולה לחלוץ ששינוי שרב פפא אמר שחוששים שנשרו רב פפי אמר שלא חוששים שנשרו ויש לומר שהם חלקו לענין חליצה אך לענין מיאון לכו"ע חוששים ולפ"ז היא חולצת והרי הוא אמר סתם חוששים, ויש לומר שמדובר שהיא לא בדקה אך לענין חליצה חששו למיעוט, ורבא אמר חזקה רק לענין שאינה ממאנת אך לחליצה היא צריכה בדיקה, ורב דימי מנהרדעא אמר להלכה שחוששים שמא נשרו ודוקא כשקדשה תוך זמן ובעל לאחר זמן שיש ספק דאורייתא אם הוא התכוון לקנותה אך אם בעל רק קודם הזמן לא חוששים והיא יכולה למאן.

רב הונא אומר שאם קטן היודע להפליא הקדיש ואכל לוקה שכתוב איש כי יפליא לנדור ולא יחל דברו ומי שישינו בהפלאה ישנו בכל יחל ומי שאינו בהפלאה אינו בכל יחל, ורב הונא בר יהודה מביא רביה לרב הונא **עמוד ב** ממה שמצאנו שהפסוק משה קטן לגדול לזרון של שבועה ולכל יחל וא"כ נאמר שיהיה חייב על הקדשו לכן למדו מזה הדבר ומשמע שיש איסור וגם מלקות של כל יחל ויש לדחות שזה רק איסור אך בלי מלקות, אך קשה ממה נפשך אם מופלא הסמוך לאיש מועיל מדאורייתא א"כ מדוע שלא ילקה ואם אינו דאורייתא מדוע יש לו איסור, ויש לומר שהאיסור הוא כלפי אחרים שישמרוהו מלעבור אך לכאורה יש להוכיח מכאן שקטן האוכל נבילות ב"ד מצווים להפרישו, ויש לדחות שהכוונה שיש איסור אם הוא הקדיש ואחרים אוכלים, אך זה מובן רק לר' יוחנן ור"ל שאם המופלא הקדיש ואחרים אוכלים הם לוקים אך קשה לרב כהנא שאחרים אינם לוקים, ויש לומר שרב כהנא יבאר בברייתא שזה רק איסור מדרבנן והפסוק הוא אסמכתא, ולכאורה יש לומר שר' יוחנן ורב כהנא נחלקו שלר' יוחנן ור"ל מופלא הסמוך לאיש מועיל מדאורייתא ולרב כהנא זה רק מדרבנן ורב ירמיה מוכיח ממה ששינוי שיתומה שנדרה בעלה מיפר לה וזה מובן רק אם מופלא מועיל מדרבנן לכן בעלה מנישואין דרבנן יכול להפר לה אך אם מופלא מועיל מדאורייתא קשה איך נישואין דרבנן מפקיע נדר שמועיל מדאורייתא, ורב יהודה מבאר בשם שמואל שבעלה יכול להפר ממה נפשך שאם הנדר חל מדרבנן מועיל נישואין דרבנן להפר ואם חל מדאורייתא היא רק קטנה וקטן שאוכל נבילות ב"ד לא מצווים להפרישו, אך קשה שכשהיא גדלה היא אוכלת בהפרה כל קטנותה, ורבה בר ליואי ביאר שבעלה מיפר לה כל שעה ושעה ומדובר שהוא בעל בגדלות אך קשה שהבעל לא יכול להפר בנדרים שקודמים לקנינו, ויש לבאר כדברי רב פנחס בשם רבא שכל הנודרת נודרת על דעת בעלה ולכן מועיל הפרה גם של נישואין דרבנן, ואביי מוכיח ממה ששינוי שלר' יהודה קטן שלא הביא שתי שערות אין תרומתו תרומה ור' יוסי סובר שאם הגיע לעונת נדרים תרומתו תרומה, ולכאורה מדובר גם בתרומה דאורייתא ולכאורה לר' יוסי מופלא מועיל מדאורייתא ולכן הוא יכול להוציא מידי טבל דאורייתא אך אם טבל דאורייתא, ויש לדחות שר' יוסי סובר שתרומה בזמן הזה היא רק מדרבנן ולכן מועילה תרומתו, אך קשה ששינוי בסדר עולם על הפסוק אשר ירשו אבותיך וירשתה שירשו רק ירושה ושניה אך לא שלישית שהקדושה שהקדישו בימי עזרא ממשכה ור' יוחנן אמר שהברייתא של סדר עולם היא כדעת ר' יוסי, ויש לומר שאמנם ר' יוסי שנה אותה אך הוא לא סובר כמותה שהרי שינוי שאם עיסה נדמעה או נתחמצה ע"י שאור של תרומה,

דף מז לר"מ היא חייבת בחלה והיא לא נפסלת בטבול יום ור' יוסי ור"ש פוטרים אותה מחלה, ולכאורה מי שסובר תרומה דאורייתא גם חלה דאורייתא והסובר שתרומה דרבנן גם חלה דרבנן, וא"כ זה מובן רק אם ר' יוסי סובר שתרומה בזמן הזה מדרבנן לכן דימוע דרבנן מפקיע דין חלה דרבנן, אך אם נאמר שחיוב חלה בזמן הזה הוא מדאורייתא איך דימוע דרבנן מפקיע אותה, אך יש לדחות שר' יוסי סובר שתרומה בזמן הזה מדאורייתא אך חיוב חלה הוא מדרבנן וכמו שאמר רב הונא בר רב יהושע שהוא ראה שתלמידי רב אמרו שגם למ"ד שתרומה בזמן הזה מדרבנן חלה מהתורה שהרי בז' השנים שכבשו את הארץ ובז' שחלקו לשבטים התחייבו בחלה ולא במעשר, ואמר להם רב הונא שגם למ"ד שתרומה בזמן הזה מדאורייתא אך חלה היא מדרבנן שהרי שינוי על הפסוק בבואכם שאין לומר שכבר משנכנסו לארץ שנים או שלושה מרגלים הם התחייבו בחלה כי כתוב בבואכם והכוונה בביאת כולכם ולא בביאת מקצתכם וכשעלו בימי עזרא לא עלו כולם.

משנה חכמים משלו משל בכגרות של אשה פגה בוחל וצמל, פגה היא תינוקת בוחל זה ימי נערות ובקטנות ונערות אמרו שאביה זכאי במציאתה ומעשה ידיה ובהפרת נדריה, צמל היא כבר בוגרת ואין לאביה רשות בה, והסימנים הן לר' יוסי הגלילי משיעלה קמט תחת הדר ור"ע אמר משיטו הדרים ובן עזאי אמר משישחיר הפיטומת ור' יוסי אמר כדי שיתן ידו על העוקץ והוא שוקע ושוהה לחזור. גמרא פגה היא כשהיא תינוקת כמו שכתוב התאנה חנטה פגיה, בוחל אלו ימי הנעורים כמו ששנינו התאנים משיבחלו ומבאר רבה בר בר חנה בשם רב שזה משעה שילבינו ראשיהם וכן נאמר בפסוק ותקצר נפשי בהם וגם נפשם בחלה בי, משמעות צמל שהיא יצאה מלאה.

שמואל מבאר בדברי ר' יוסי הגלילי שלא מדובר שיעלה הקמט ממש אלא שאם היא מחזירה את ידיה לאחוריה זה נראה כעולה הקמט תחת הדר, שמואל בדק בשפחתו ונתן לה ד' זוז דמי בשתה ושמואל לשיטתו שהוא למד בפסוק לעולם בהם תעבודו שהם נתנו לעבודה ולא לביישם, ולכן שמואל היה מייחד עבדים לשפחותיו ואינו מפקירם, ור"ע היה מחליף ולא הקפיד על בשתם, ורב ששת היה מוסרם לערבי והיה אומר להם להזהר מישראל.

שמואל מבאר בסימן של ר' יוסי שעוקץ הוא עוקצו של הדר.

שנו בברייתא שלר"א בן ר' צדוק סימני בגרות זה משיתקשקשו הדרים, ור' יוחנן בן ברוקה אומר משיכסיף ראש החוטם, אך לכאורה כשהוא מכסיף היא כבר זקינה אלא מבאר רב אשי שיראה בראש החוטם, ור' יוסי אומר משתקיף העטרה שסביב העוקץ, ור"ש אומר משתמעך הכף עמוד ב שעל בית הרחם, וכן אמר רשב"י שנתנו חכמים באשה ג' סימנים מלמטה וננגדם למעלה אם היא פגה למעלה בדדיה היא לא הביאה שערות, אם היא בוחל למעלה א"כ היא הביאה שתי שערות ואם למעלה היא צמל ברור שלמטה התמעך הכף, ואמר רב הונא שיש מקום תפוח מעל אותו מקום שכלל שהיא גדלה הוא מתמעך והולך, ושאלו את רבי הלכה כדברי מי והוא אמר להם הלכה כדברי כולם להחמיר, ורב פפא ורב חנינא בר רב איקא נחלקו אם רבי אמר על משנה זו הלכה כדברי כולם או על המשנה ששנינו שאיזה חצר נקראת חצר צורית להתחייב במעשר, ור"ש אמר חצר צורית שהכלים נשמרים בתוכה, ורבה בר בר חנה ביאר בשם ר' יוחנן שהיא נקראת צורית שבצור מושיבים שומר על פתח החצר, ור"ע אמר שאם אחד פותח ואדם אחר נועל היא פטורה, ור' נחמיה אומר שאדם אוכל בה בלי להתבייש, ור' יוסי אומר שאם אדם נכנס אליה ולא אומרים לו מה אתה מבקש כאן היא פטורה, ור' יהודה אומר שאם יש שתי חצרות זו לפניו מזו הפנימית חייבת והחיצונה פטורה, ושאלו את רבי הלכה כדברי מי והוא אמר הלכה כדברי כולם להחמיר.

משנה לבי"ה אשה בת כ' שנה שלא הביאה שתי שערות היא תביא ראייה שהיא בת כ' והיא אילונית שאינה חולצת ולא מתיבמת, בן כ' שנה שלא הביא שתי שערות יביאו ראייה שהוא בן כ' והוא סריס שאינו חולץ ואינו מייבם, וב"ש סוברים שבזכר ונקיבה מבין י"ח זה סימן לאילוניתאו סריס, ור"א אומר בזכר כב"ה ובנקבה כב"ש שהאשה ממחרת להביא סימניה לפני האיש. גמרא יש להקשות ממה ששנינו שאין חילוק בין בן ט' לבין בן כ' שלא הביא שתי שערות שהוא קטן ויש להמתין, ומבאר רב שמואל בר רב יצחק שהמשנה מדברת כשנולדו בו סימני סריס, ור"א מדייק ממה שכתוב במשנה והוא סריס, וכשלא נולדו בו סימני סריס אמר ר' חייא שהוא קטן עד רוב שנותיו וכשבאו לפני ר' חייא לבדוק אם הביאו סימנים אם היה רזה אמר ר' חייא שיבריאו אותו ואם היה בריא אמר ר' חייא שיכחשוהו שלפעמים באים הסימנים מחמת הרזון או מחמת הבריאות.

רב אמר שבכל הפרק מונים את השנים מעת לעת ועולא אומר שבמה ששנו מעת לעת מונים כך ובמה שלא שנו לא מונים כך ולעולא מובן שיש מקומות שכתוב יום אחד ויש מקומות שלא כתוב יום אחד אך לרב זה קשה, ועוד קשה שר' יוסי בן כיפר אמר בשם ר"א שאם עברו ל' יום משנת כ' היא כשנת כ' לכל דבריה, ולא קשה מהמשנה על ר' יוסי בן כיפר שהוא שנה כב"ש ורבי שנה במשנה כב"ה אך לרב קשה, ויש לומר שנחלקו בזה תנאים כמו ששנינו ששנה שאמורה בקדשים ובבתי ערי חומה, ושתי שנים שבשדה אחוזה, ושש של עבד עברי, וכן שבבן וכן שבבת זה מעת לעת, ורב אחא בר יעקב אמר שבקדשים לומדים מהפסוק כבש בן שנתו שנתו שלו ולא של עולם, בבתי ערי חומה נאמר עד תום שנת ממכרו ממכרו שלו ולא של מנין עולם, בשדה אחוזה נאמר,

דף מח במספר שני תבואות ימכר לך שלפעמים מוכרים ג' תבואות בשתי שנים כי הולכים אחר שנת המכר, ובעבד עברי נאמר שש שנים יעבוד ובשביעית והיינו שגם בשביעית יעבוד, ומה שכתוב שבבן ושבת אמר רב גידל שמדובר לגבי ערכין ורב יוסף אמר שהנ"מ לפרק יוצא דופן לענין גדלות, ושאל אב"י אם הוא חולק על רב גידל, אמר רב יוסף שהוא דיבר על נושא אחד ואני דברתי על נושא אחר שאם נאמר שאנו חולקים ומי שאמר לערכין לא יסבור כמוני לענין גדלות והרי רב אמר להדיא שבכל הפרק מונים מעת לעת ורב גידל שאמר לענין ערכין לא נאמר לענין גדלות כי הברייתא מדברת במה שכתוב בתורה ורב יוסף העדיף לבאר לענין גדלות שאם נאמר לענין ערכין מדוע לא כתוב לזכר ולנקבה כלשון הפסוק.

רב יצחק בר נחמני אומר בשם ר"א שהלכה כר' יוסי בן כיפר שאמר בשם ר"א, ואמר ר' זירא הלואי אזכה ואעלה לא"י לשמוע את השמועה מפי אומרה וכשעלה הוא שאל את ר' אלעזר ואמר לו האם אמרת שהלכה כר' יוסי בן כיפר אמר לו שאמרת מסברא שהרי בכל הפרק כתוב יום אחד וכאן לא כתוב יום אחד א"כ מסתבר כמותו.

פרק בא סימן

משנה אם הסימן התחתון של השערות בא לפני העליון היא חולצת או מתיבמת ואם בא העליון לפני התחתון אפילו שזה לא יתכן לר"מ לא חולצת ולא מתיבמת ולחכמים חולצת או מתיבמת שהרי אמרו שיתכן שבא התחתון קודם לעליון אך העליון לא בא לפני התחתון. גמרא לכאורה קשה מה המשנה אומרת שאי אפשר הרי בא העליון קודם, ויש לבאר שמדובר שבא לר"מ ואילו לרבנן אי אפשר אך קשה מדוע לא כתוב בתחילה שאם בא העליון לר"מ לא חולצת ולחכמים חולצת או מתיבמת ואנו נבין שהטעם הוא כי אי אפשר לבא העליון קודם לתחתון, ויש לומר שאם לא היה כתוב כך היינו אומרים שברוב הנשים בא התחתון קודם ויש מיעוט שבא העליון קודם ור"מ לשיטתו שהוא חושש למיעוט וחכמים לא חששו למיעוט ודוקא בסתמא שלא בדקו קודם אך אם בדקו לא מצאו יודו רבנן לר"מ שקדם העליון קמ"ל שאי אפשר שיבא העליון קודם וא"כ כבר היו שערות אך הם נשרו, ולכאורה לר"מ מובן מה שכתוב בפסוק שדים נכונו ושערך צמח שיתכן שהעליון קדם אך לרבנן קשה, ויש לבאר שהכוונה שכששדים נכונו ודאי שערך צמח צמח, ולכאורה רק לר"מ מובן הפסוק בעשות ממצרים דדיך לבעי שדי נעורייך שמשמעו שערות וא"כ העליון קדם ויש לבאר לפי חכמים שכשבאו דדיך ידוע שבאו נעורייך ועוד יש לומר ששדי נאמר על הדרים והקב"ה אומר לישראל עמוד ב שהתחילו דדיך לגדול ולא חזרת בך וגם אח"כ כשגדלו כל צרכן לא חזרת בך.

לכו"ע משמע שהולכים אחרי הסימן התחתון, אמר רב יהודה בשם רב וכן שנו אצל ר' ישמעאל שנאמר איש או אשה כי יעשו מכל חטאות האדם הכתוב משה אשה לאיש לכל עונשים שבתורה וכמו שבאיש זה סימן אחד כך באשה זה סימן אחד, ואין לומר שיועיל סימן אחד תחתון או עליון שהרי יש ללמוד מאיש שהסימן הוא רק בתחתון, וכן שנינו שר"א בן ר' צדוק אמר שביבנה פירשו שאחרי שבא התחתון לא משגיחים בעליון, ושנינו שרשב"ג אומר שלבנות כרכים התחתון ממהר לבא כי הם רגילות במרחצאות ובבנות כפרים העליון ממהר לבא שהן טוחנות בריחים ור"ש בן אלעזר אומר שבבנות עשירים צד ימין ממהר לבא כי הוא משתפסף בסודרם, אך בבנות עניים צד שמאל ממהר לבא כי הן שואבות עליהן כדי מים או שהן נושאות את אחיהן על צדיהן, ובברייתא נוספת שנו שצד שמאל קודם לצד ימין ור' חנינא בן אחי ר' יהושע אומר שמעולם לא קדם צד שמאל לצד ימין חוץ מאחת שהיתה בשכנותו שצד שמאל קדם לצד ימין ואח"כ הוא חזר לאיתנו.

שנו בברייתא שהנבדקות נבדקות ע"י נשים וכן ר"א מסר לאשתו ור' ישמעאל מסר לאמו ור' יהודה אומר שלפני הפרק ולאחר הפרק נשים בודקות אותן אך בתוך הפרק לא מועיל בדיקת נשים כי לא משיאים ספקות על פי נשים ור"ש אומר שגם בתוך הפרק נשים בודקות אותן ואשה נאמנת להחמיר אך לא להקל דהיינו לומר שהיא גדולה והיא לא תמאן או שהיא קטנה ולא תחלוץ אך אינה נאמנת לומר שהיא קטנה ויכולה למאן או שהיא גדולה והיא יכולה לחלוץ.

מה שאמר ר' יהודה שבודקים לפני הפרק כדי לדעת שאם ימצאו סימנים הם שומא גם לאחר הפרק אך לכאורה קשה מדוע צריך בדיקה לאחר הפרק הרי רבא אמר שקטנה שהגיעה לכלל שנותיה

היא לא צריכה בדיקה שיש חזקה שהיא הביאה סימנים, ויש לומר שרובא דיבר על מיאון אך לא לענין חליצה, ומה שאמר ר' יהודה שבתוך הפרק לא צריך בדיקה שהוא סובר שתוך הפרק כלאחר הפרק ולאחר הפרק כשיש חזקה של רבא ניתן לסמוך על נשים אך בתוך הפרק שאין חזקה לא ניתן לסמוך על הנשים, ור"ש אומר שמועיל בדיקת נשים בתוך הפרק שהוא סובר שתוך הפרק כלפני הפרק וצריך בדיקה כדי שאם ימצאו סימנים הם יהיו שומא גם לאחר הפרק.

מה שכתוב בכרייתא שאשה נאמנת להחמיר ולא להקל לכאורה זה כר' יהודה ובתוך הפרק,

דף מט או כר"ש ולאחר הפרק והוא לא סובר את החזקה של רבא. **יש להקשות** מה המשנה מסכמת שוב שאפשר לתחתון לבא לפני העליון ולא העליון לפני התחתון, ואין לפרש שרצה התנא לסתום כרבנן שהרי זה פשיטא שהלכה כרבים, ויש לומר שהמשנה באה לחדש שלא נאמר שהלכה כר"מ שישלו ראייה מהפסוקים, קמ"ל שאין הלכה כמותו, ועוד יש לומר שהמשנה רצתה להמשיך את הפרק בכל דבר והיפוכו.

משנה כמו לענין סימנים יש שינוי לגבי כלי חרס שאם הוא מכניס לתוכו משקה הוא גם מוציא ויש שמוציא ואינו מכניס, כל אבר שיש בו צפורן יש בו עצם ויש אבר שיש בו עצם ואין בו צפורן כל מה שמטמא מדרס הוא מטמא גם טמא מת ויש שמטמא טמא מת ואינו מטמא מדרס. **גמרא** כלי חרס שניקב ומכניס משקה הוא פסול לקבלת מי חטאת והוא פסול גם כשהוא שבור כגסטרא וכלי חרס שניקב רק כמוציא משקה כשר למי חטאת אף הוא פסול לגסטרא. **רב אסי אומר** שהלכה למשה מסיני ששיעור כלי חרס כמכניס משקה ושיעור מוציא משקה נאמר רק לגבי גסטרא, ומבאר מר זוטרא בשם ר"נ שלא אומרים להביא גסטרא נוספת להניח תחת גסטרא.

שנו בכרייתא איך בודקים כלי חרס לדעת אם הוא ניקב ככונס משקה או לא, יביא עריבה מלאה מים ויתן לתוכה קדרה אם נכנס משקה לתוכה א"כ זה כונס משקה ואם לא נכנס מים א"כ הנקב הוא רק כמוציא משקה, **עמוד ב** ור' יהודה אומר שהוא כופף את דופני הקדרה לתוכה ומציף עליה מים אם נכנס לתוכה א"כ זה כונס משקה ואם לא נכנס זה רק מוציא משקה, ועוד בדיקה שהוא שופת אותה על האש אם האש מעמידה אותה זה רק כמוציא משקה אך אם האש לא מעמידה אותה זה ככונס משקה, ור' יוסי אומר שלא מועיל לשפות על האש שהיא מעמידה גם נקב גדול אלא יעמיד אותה על רמץ אם הרמץ מעמיד אותה א"כ הנקב הוא רק כמוציא משקה, ואם הנקב לא מעמיד אותה א"כ הוא ככונס משקה, אם יוצא ברצף טיפה אחרי טיפה זה ודאי ניקב ככונס משקה, ואמר עולא שת"ק ור' יהודה נחלקו בכונס ע"י הדחק שלת"ק הוא ככונס משקה ולר' יהודה זה לא ככונס משקה.

אבר שיש בו צפורן הוא מטמא במגע ומשא ואהל ואם יש בו עצם בלי צפורן הוא מטמא מגע ומשא ולא באהל ואמר רב חסדא שדבר זה אמר רבינו הגדול רב והמקום יהיה בעזרו שאם יש אצבע יתירה בלי צפורן היא מטמאה במגע ומשא ולא באהל ואמר רבה בר בר חנה בשם ר' יוחנן שזה רק אם היא לא נספרת על גב היד.

כל מה שראוי למדרס הוא מטמא בטמא מת ויש שנטמא במת ולא במדרס והיינו כלי מדה כמו ששינינו על הפסוק והיושב על הכלי שאין לומר שאם הוא כפה סאה או תרקב וישב עליהם זה יהיה טמא שהרי נאמר אשר ישב עליו הזב שרק מה שמיוחד לשיבה נטמא בזב ולא בדבר שאומרים לו עמוד ונעשה מלאכתנו.

משנה מי שראוי לדון דיני נפשות הוא כשר לדון דיני ממונות אך יש אדם שכשר לדון דיני ממונות אך הוא פסול לדיני נפשות. **גמרא** רב יהודה אומר שהמשנה מרבה ממזר שכשר לממונות ופסול לדיני נפשות, ולכאורה כבר שנינו הכל כשרים לדון דיני ממונות ואין הכל כשרים לדון דיני נפשות ודקדקו בזה מה באו לרבות ואמר רב יהודה שבאו לרבות ממזר, ויש לומר שמשנה אחת מרבה ממזר והמשנה השניה מרבה גר וצריך לחדש בשניהם שהיינו מרבים רק גר שראוי לבא בקהל ולא היינו לומדים ממזר שאינו ראוי לבא בקהל ואם היינו שונים ממזר היינו אומרים שרק הוא כשר כי הוא בא מטיפה כשרה אך גר שבא מטיפה פסולה אינו כשר, קמ"ל שהוא כשר.

משנה מי שכשר לדון כשר להעיד אך יש אדם שכשר להעיד ואינו כשר לדון. **גמרא** ר' יוחנן אומר שהמשנה באה לרבות סומא באחת מעיניו שפסול לדון,

דף נ וכו' מ שלמד מהפסוק ועל פיהם יהיה כל ריב וכל נגע והוקש ריב לנגע ללמד שכמו שרואים נגעים רק ביום שכתוב וביום הראות בו כך משפט ביום וכמו שבנגעים לא שייך כהן סומא שהרי נאמר לכל מראה עיני הכהן כך בריב פסול סומא, והוקש ריבים לנגעים שכמו שנגעים אינם בקרובים כך ריבים אינם בקרובים ואין ללמוד שכמו שריב בג' כך ראית נגע בג' שהרי נאמר והובא אל אהרן הכהן או אל אחד מבניו הכהנים ולמדו מזה שגם כהן אחד רואה את הנגעים.

סומא אחד שהיה שכן של ר' יוחנן היה דן דינים ור' יוחנן לא מנעו מכך ולכאורה הרי ר' יוחנן אמר שהלכה כסתם משנה ושנינו שיש כשר להעיד ולא לדון ואמר ר' יוחנן שריבו סומא בעין אחת שפסול לדון ויש לומר שר' יוחנן מצא סתם משנה במקום אחר ששינוי שדנים דיני ממונות ביום וגומרים את הדין בלילה ואם לילה כשר לגמר דין גם סומא כשר, אך קשה מדוע ר' יוחנן מעדיף את המשנה בסנהדרין ולא אצלינו, יש לומר שמשנתנו היא רק כר"מ ועדיף סתמא לדעת רבים ומשנתנו זה רק כר"מ, או שעדיף לפסוק כמו הסתם שנסנה בהלכות דינים.

משנה כל מה שחייב במעשרות מטמא טומאת אוכלים אך יש דבר שמטמא טומאת אוכלים ואינו חייב במעשרות. **גמרא** המשנה באה לרבות בשר דגים וביצים שאינם במעשר והם טמאים.

משנה כל מה שחייב בפאה חייב במעשרות ויש דברים שחייבים במעשרות ולא בפאה. **גמרא** המשנה באה לרבות תאנה וירק שאינם חייבים בפאה כמו ששינוי שאמרו כלל בפאה שדבר שהוא אוכל והוא נשמר וגידולו מהארץ ולקיטתו כאחת והוא מכניס אותו לקיום הוא חייב בפאה, **אוכל** בא למעט ספיחים של סטיס וקוצה שהם לצביעה ו**ונשמר** בא למעט הפקר וגידולו מהארץ בא למעט כמהים ופטירות לקיטתו כאחת בא למעט תאנה, **ומכניסו לקיום** בא למעט ירק, ולגבי מעשר שנינו שכל שהוא אוכל ונשמר וגידולו מהארץ חייב במעשרות ולא כתוב גם שדבר שמכניסו לקיום ולקיטתו כאחת, ושומים ובצלים חייבים בפאה כמו ששינוי שאם יש מלבנות בצלים בין הירק לר' יוסי מפריש פאה מכל אחת ואחת ולחכמים מפריש פאה אחת על הכל.

רבה בר בר חנה אומר בשם ר' יוחנן שאם זרע עולש לבהמה ואח"כ הוא נמלך עליו לאדם, **עמוד ב** כשיתלשו צריך מחשבה כדי לקבל טומאה שהמחשבה כשזה היה מחובר אינה מועילה, ורבא מוכיח ממה ששינוי שנאמרו י"ג דברים שנבלת עוף טהור ואחד מהם שהוא צריך מחשבה אך לא צריך הכשר א"כ מחשבה מחיים לא מועילה ואותו הדין לגבי מחשבה במחובר, ור' זירא דוחה שמדובר בגזול שנפל מהאיר שהיא לא היה לפנינו כדי שנחשוב עליו, ואב"י מקשה שתרגול שביבנה יוכיח שצריך מחשבה אפילו שמחיים הוא היה לפנינו, אמר ר' זירא שהוא תרגול בר וצחקו עליו הרי הוא תרגול טמא אמר אב"י שאדם גדול אמר את הדבר ואין לצחוק על כך שכוונתו לתרגולת שמרדה והיא נקרא תרגול בר שהיא מחוץ לבעליה, ורב פפא מביא שזה היה תרגול מהאגם וזה לשיטתו שהוא אמר שתרגול של אגמא הוא אסור והתרגולת של אגמא מותרת והסימן לכך הוא עמוני ולא עמונית, אך מרימר סובר שתרגולת של אגמא אסורה שראוה חכמים שהיא דורסת ואוכלת וזה העוף ששמו גירותא.

שנו בכרייתא שאם נפל גזול לגת אם חשב להעלותו לכותי הוא טמא ואם חשב עליו לכלב הוא טהור ור' יוחנן בן נורי אומר שגם בחשב לכלב הוא טמא ויש ללמוד ק"ו שאם הוא מטמא טומאה חמורה בלי מחשבה ודאי יטמא טומאה קלה בלי מחשבה ואמרו לו שטומאה חמורה לא יורדת לדין מחשבה אך טומאה קלה יורדת לדין מחשבה ור' יוחנן הוכיח מתרגולת של יבנה שהיא יורדת לטמא ואפילו בלי מחשבה ואמרו לו שהם היו כותים שהם חשבו עליה לאכילה, ולכאורה אם מדובר בכרכים לא צריך מחשבה שהרי שנינו שנבלת בהמה טהורה בכל מקום ונבלת טמאה ויחלף בכרכים לא צריכים מחשבה והכשר, ואם מדובר בכפרים הרי לכו"ע צריך מחשבה שהרי שנינו שנבלת בהמה טמאה בכל מקום ונבלת עוף טהור בכפרים צריך מחשבה ולא צריך הכשר, וביאר ר' זעירא בן ר' חנינא שמדובר בכרך אך כיון שהוא נפל לגת הוא נמאס וצריך מחשבה כמו כפר.

יש לבאר בדברי רבנן שאמרו לר' יוחנן בן נורי שטומאה חמורה לא יורדת לכך ולכאורה הכוונה שהיא לא עושה כיוצא בה וטומאה קלה עושה כיוצא בה,